

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap**

Hotspots van het concern Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

2012-2021

Proznummer 26969788.
Opgesteld door Centrale Eenheid Informatiehuishouding (CEI).
Datum 6-7-2021.
Status vastgesteld.
Bekrachtigd door het besluit van het MT-OCW op 9-4-2021.
Vastgesteld in het SIO op 6 juli 2021

Toelichting

Inleiding

Op grond van artikel 5, 1, sub e, van het Archiefbesluit 1995 kunnen in bijzondere gevallen archiefstukken die in een selectielijst zijn gewaardeerd als te vernietigen alsnog worden gewaardeerd als te bewaren. Eén mogelijk instrument is de periodieke hotspotmonitor, zoals deze door de handreiking *Belangen in Balans (versie 1.0)* (BiB) van het Nationaal Archief wordt omschreven.

Hotspots: definitie en criteria

Een hotspot is een gebeurtenis of kwestie die zorgt voor een opvallende of intensieve interactie tussen overheid en burgers en/of burgers onderling. Het gaat dus om zaken die veel maatschappelijke beroering veroorzaken. Een hotspot voldoet aan één of meer van de volgende criteria:

- Er is sprake van een (schokkende) gebeurtenis of reeks van gebeurtenissen die voor veel maatschappelijke beroering zorgt en waarvoor uitzonderlijk veel aandacht bestaat in de media. Bijvoorbeeld: de schietpartij in een winkelcentrum in Alphen aan den Rijn (2011); de vuurwerkramp in Enschede (2000); het neerstorten van vlucht MH17 (2014); het uitbreken van de vogelgriep (2014).
- Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die belangrijke principiële tegenstellingen tussen burgers aan het licht brengt, het debat over de kwestie maakt veel emoties los. Bijvoorbeeld: de discussie over Zwarte Piet (2013 e.v.).
- Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die aanleiding is voor een intensief publiek debat over het functioneren van de Nederlandse overheid. Bijvoorbeeld: het delen van de metadata van telefoonverkeer met de NSA door de AIVD (2014); de Schipholbrand (2005).
- Er is sprake van een politieke kwestie waardoor de positie van de minister of het Kabinet ernstig is bedreigd. Bijvoorbeeld: de fraude met toeslagen door Bulgaren (2013); de nationalisatie van ABN AMRO (2008).

Hotspotmonitor: instrument voor identificatie van hotspots

De hotspotmonitor is gericht op het identificeren van gebeurtenissen en kwesties in de samenleving die grote invloed hebben uitgeoefend op de activiteiten van de organisatie.

Het doel van de periodieke hotspotmonitor is om er voor te zorgen dat de archiefbescheiden die betrekking hebben op deze hotspots worden aangewezen voor blijvende bewaring.

De gehanteerde criteria en procedure is beschreven en vastgelegd in de Generieke selectielijst Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), meer in het bijzonder in onderdeel 3.3.

Verhouding tot de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De AVG gaat uit van het principe van doelbinding: persoonsgegevens mogen enkel verwerkt worden voor uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en niet zomaar voor andere doeleinden. De AVG maakt daarbij een onderscheid tussen gewone persoonsgegevens, bijzondere persoonsgegevens en strafrechtelijke gegevens. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de Autoriteit Persoonsgegevens: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl>.

Voor blijvend te bewaren gegevens geldt ook de 'archivering in het algemeen belang'. Archivering in het algemeen belang is in de AVG beperkt tot overheidsinstanties of openbare of particuliere organen die wettelijk verplicht zijn om archiefbescheiden te beheren. Het uitgangspunt is dat archiefvormers 'archivering in het algemeen belang' al toepassen tijdens het verzamelen van persoonsgegevens en dus niet alleen ná overbrenging naar een archiefbewaarplaats. In het kader van 'archivering in het algemeen belang' is het permanent bewaren van persoonsgegevens

verenigbaar met de oorspronkelijke rechtmatige doeleinden waarvoor ze zijn verzameld. De belangenafweging en motivatie tot het permanent bewaren moet zijn neerslag vinden in de selectielijst, waarover, desgevraagd, verantwoording moet kunnen worden afgelegd.

De huidige, in 2018 vastgestelde selectielijst Generieke selectielijst Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) houdt logischerwijze nog geen rekening met alle aspecten van de in mei 2018 in werking getreden AVG. OCW heeft evenwel het voornemen om bij een herziening van deze selectielijst ook de AVG mee te nemen. Een beslissing tot blijvende bewaring wordt uiteindelijk gemotiveerd op basis van de bewaarcriteria. De hotspotlijst bouwt voort op de selectielijst en dient dus enkel de (eventuele) gewijzigde waardering te verantwoorden, zonder alle (in de toekomst toegevoegde) informatie uit de selectielijst te hernemen.

Wijzigingen ten opzichte van vorige hotspotlijst

De voorliggende hotspotlijst vervangt de lijst die van toepassing was op de periode 2012-2019. Belangrijkste wijziging is het toevoegen van de Hotspot uit de periode na 2019 met volgnummer 8.

Disclaimer

Na vaststelling van de hotspotlijst zal bepaald worden welke archiefbescheiden uitgezonderd worden van vernietiging. Mogelijk zijn archiefbescheiden al vóór vaststelling van een hotspotlijst vernietigd volgens de geldende selectielijst. Het is ook mogelijk dat archiefbescheiden met betrekking tot een hotspot niet uitgezonderd worden van vernietiging omdat deze niet van belang zijn voor de reconstructie van de hotspot.

Hotspots concern Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Uniek nummer	1
Hotspot	Financiële problemen Amarantis
Datering	2012 – 2013
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☐
	Debat functioneren overheid ☐
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	De Amarantis Onderwijsgroep is in 2006 gevormd door fusie van twee bestaande onderwijsinstellingen. Het overkoepelt tientallen scholen in de regio's Amersfoort, Amsterdam, Utrecht, Almere en Zaandam en telde ongeveer 30.000 leerlingen en 3.300 medewerkers. In 2012 wordt duidelijk dat Amarantis in financiële problemen verkeert en dat de kwaliteit van het onderwijs te wensen overlaat. Amarantis wordt ontmanteld en opgesplitst in vijf zelfstandige organisaties. Nader onderzoek wijst uit dat bestuurders niet integer hebben gehandeld: eind 2013 heeft de Minister van OCW een deel van het dossier overgedragen aan het Openbaar Ministerie. Voorts bleek uit het onderzoek dat ook de Inspectie van het Onderwijs, het ministerie en de accountant fouten hadden gemaakt. De kwestie kan op heel wat aandacht rekenen in pers en politiek.
Rol organisatie	Het bestuursdepartement is verantwoordelijk voor de bekostiging van scholen en heeft de mogelijkheid om bestuursdwang uit te oefenen en in dit kader maatregelen te treffen. De Inspectie van het Onderwijs (IvhO) oefent toezicht uit op scholen en kan zo nodig maatregelen uitvaardigen.
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Ministerie van Justitie – Openbaar Ministerie, de Rechtspraak.

Uniek nummer	2
Hotspot	Examenfraude Ibn Ghaldoun
Datering	2013 – 2014
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☐
	Debat functioneren overheid ☒
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	De Islamitische Scholengemeenschap Ibn Ghaldoun in Rotterdam wordt in 2000 opgericht en is een van de eerste islamitische middelbare scholen in Nederland. Diefstal en verspreiding van examens voortgezet onderwijs in mei 2013 maakt snel ingrijpen door OCW noodzakelijk en leidt tot een nasleep met bestuurlijke, maatschappelijke en justitiële gevolgen. De bekostiging van de school wordt per 1 november 2013 beëindigd: voordien al, op 8 oktober 2013, wordt de school failliet verklaard.
Rol organisatie	Het bestuursdepartement is verantwoordelijk voor de bekostiging van scholen en heeft de mogelijkheid om bestuursdwang uit te oefenen en in dit kader maatregelen te treffen. De Inspectie van het Onderwijs (IvHO) oefent toezicht uit op scholen en kan zo nodig maatregelen uitvaardigen. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) bewaakt de kwaliteit en het niveau van centrale examens en toetsen in Nederland.
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Nationale Politie, Ministerie van Justitie – Openbaar Ministerie, de Rechtspraak.

Uniek nummer	3
Hotspot	MH17 vliegramp
Datering	2014
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☒
	Debat functioneren overheid ☐
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	<p>Op 17 juli 2014 stortte een Boeing 777 van Malaysia Airlines met vluchtnummer MH17 neer in Oost-Oekraïne nadat het toestel geraakt was door een luchtdoelraket. Rondom Donetsk woedde op dat moment een pro-Russische opstand. Aan boord waren 298 mensen: 283 passagiers en 15 bemanningsleden. 193 inzittenden bezaten de Nederlandse nationaliteit. Niemand overleefde de ramp. De vliegramp heeft zowel maatschappelijke beroering als media-aandacht opgeleverd. Emoties zijn met name te zien bij de nabestaanden, maar ook binnen de ruimere Nederlandse samenleving.</p> <p>In 2016 heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om met betrekking tot de MH17 vliegramp een archief op te laten zetten. Het doel daarvan is om al het beschikbare MH17-materiaal zorgvuldig te bewaren, te beheren en toegankelijk te maken en te houden. Dit verzoek is vastgelegd in de motie Omtzigt. Hieraan ligt de overweging ten grondslag dat het enerzijds voor nabestaanden, pers, politiek en samenleving en anderzijds voor de betrokken organisaties, waaronder OCW, belangrijk is dat alle informatie over de ramp en de nasleep daarvan goed en zorgvuldig wordt bewaard en beheerd. Deze hotspot is niet specifiek voor OCW, alle betrokken organisaties benoemen deze gebeurtenis als hotspot. De scope voor OCW is de informatie die door OCW is ontvangen of opgemaakt.</p>
Rol organisatie	Onder de slachtoffers bevonden zich (oud-)studenten, leerlingen of onderwijzend personeel. Eén slachtoffer was werknemer van OCW. Naast het versturen van condoleances was het zaak om de zo snel als mogelijk maatregelen te treffen (o.a. door DUO) zodat de nabestaanden niet zouden worden belast met administratieve "nasleep".
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Onder andere Ministerie van Buitenlandse Zaken, Ministerie van Defensie, Ministerie van Volksgezondheid en Sport, Ministerie van Veiligheid en Justitie, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ministerie van Financiën, Nationale Politie, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, Onderzoeksraad voor Veiligheid. Zie verder Informatieoverzicht MH17 op de site van Nationaal Archief: www.gahetna.nl/vraagbaak/onderzoeksgids/informatieoverzicht-neerhalen-vlucht-mh17 .

Uniek nummer	4
Hotspot	Financiële problemen ROC Leiden
Datering	2015 – 2018
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☐
	Debat functioneren overheid ☐
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	<p>Het Regionaal Opleidingscentrum (ROC) Leiden is in 1996 opgericht als resultaat van een fusie van een groot aantal onderwijsinstellingen. Het ROC besluit twee grote onderwijsgebouwen te laten bouwen ter vervanging van de bestaande, over Leiden verspreide vestigingen. De vastgoedcontracten leiden tot grote financiële problemen, waardoor ook de onderwijskwaliteit in het gedrang komt. In 2015 is de financiële situatie bij het ROC Leiden zo nijpend geworden, dat een acuut faillissement dreigt. Op 13 februari schrijft de minister van OCW in een brief aan de Tweede Kamer dat het ROC Leiden zou worden opgeheven. De onderwijsverplichtingen zouden worden overgenomen door een ander ROC, ID College. Deze overname ging evenwel niet door wegens de hoge vastgoedlasten. Op 1 mei 2015 stuurt de minister van OCW opnieuw een brief naar de Kamer, waarin de minister aangeeft dat de onmiddellijke overname van de baan is. OCW wil met een bedrag van 40 miljoen euro ervoor zorgen dat het ROC aan lopende financiële verplichtingen zou kunnen voldoen. Op dinsdag 23 juni stemt de Tweede Kamer in meerderheid tegen een onmiddellijk faillissement en daarmee voor een gefaseerde ontmanteling van het ROC Leiden in samenwerking met omringende ROC's, waarbij het handhaven van gezonde opleidingen mogelijk is. De Kamer neemt ook een motie aan waarin de regering wordt verzocht te onderzoeken of het wenselijk is de verantwoordelijkheid voor het vastgoed bij de besturen van de instellingen voor beroepsonderwijs te laten. De zaak krijgt heel veel pers aandacht.</p>
Rol organisatie	Het bestuursdepartement is verantwoordelijk voor de bekostiging van scholen en heeft de mogelijkheid om bestuursdwang uit te oefenen en in dit kader maatregelen te treffen. De Inspectie van het Onderwijs (IvHO) oefent toezicht uit op scholen en kan zo nodig maatregelen uitvoeren.
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Tweede Kamer.

Uniek nummer	5
Hotspot	Aankoop schilderijen van Marten Soolmans en Oopjen Coppit (Rembrandt)
Datering	2014 – 2016
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☐
	Debat functioneren overheid ☐
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	De huwelijksportretten van Marten Soolmans en Oopjen Coppit zijn geschilderd door Rembrandt van Rijn: in 1877 worden ze verkocht aan baron Gustave de Rothschild en verhuizen ze naar Frankrijk. De familie Rothschild besluit evenwel in de lente van 2014 om de schilderijen te verkopen. De twee schilderijen worden uiteindelijk aangekocht door en met steun van zowel de Nederlandse als Franse staat. Op 1 februari 2015 wordt de aankoop bekendgemaakt. Op 1 februari 2016 wordt een overeenkomst tussen de Nederlands en Franse regering afgesloten: daarin is bepaald dat beide schilderijen nooit gescheiden zullen worden, nooit aan andere museale instellingen uitgeleend zullen worden en afwisselend in het Louvre in Parijs en het Rijksmuseum in Amsterdam te zien zullen zijn.
Rol organisatie	Het kerndepartement coördineerde de financiering en aankoop van de schilderijen als onderdeel van het cultureel erfgoed.
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Ministerie van Algemene Zaken, Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Uniek nummer	6
Hotspot	Examenproblemen VMBO Maastricht
Datering	2018
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☐
	Debat functioneren overheid ☐
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	Bij het Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO) Maastricht worden in juni 2018 de schoolexamens van 354 leerlingen ongeldig verklaard door de Inspectie van het Onderwijs (IvHO). Sommige toetsen waren tijdens het schooljaar niet afgenomen en de scholieren hadden daardoor niet aan het centraal examen mogen deelnemen. De scholieren moeten in de maanden erna hersteltoetsen maken om hun diploma alsnog te halen. In november 2018 is de voorzitter van de Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO) vertrokken. Hij doet dat op verzoek van de raad van toezicht. Ook voorzitter van de raad van toezicht is afgetreden. De Auditdienst Rijk is in een in december 2018 gepubliceerd onderzoek kritisch richting de IvHO. Volgens de ADR was het ongeldig verklaren van de eindexamens VMBO Maastricht een onnodige actie.
Rol organisatie	Het bestuursdepartement is verantwoordelijk voor de bekostiging van scholen en heeft de mogelijkheid om bestuursdwang uit te oefenen en in dit kader maatregelen te treffen. De Inspectie van het Onderwijs (IvHO) oefent toezicht uit op scholen en kan zo nodig maatregelen uitvoeren.
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Auditdienst Rijk.

Uniek nummer	7
Hotspot	Cornelius Haga Lyceum
Datering	2018 – heden
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☐
	Debat functioneren overheid ☒
	Positie minister/kabinet ☐
Nadere omschrijving	Het op islamitische grondslag gestoelde Cornelius Haga Lyceum in Amsterdam opende in september 2017 de deuren. Nog voordat deze mavo-, havo-, vwo-school wordt geopend probeert de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de startbekostiging van de school tegen te houden, maar de Raad van State oordeelt dat de onderwijsinstelling toch gefinancierd moet worden. In maart 2019 is er heel wat opschudding wanneer de minister van Justitie en Veiligheid, de AIVD en de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) in een brief aan de Tweede Kamer en de burgemeester van Amsterdam wijzen op signalen dat dat het bestuur al jarenlang contact zou hebben met een terroristische groepering. De bestuursvoorzitter van de school ontkent dit. In april 2019 komt de school opnieuw in het nieuws. De AIVD publiceert salarisgegevens van de bestuurdersvoorzitter en zijn aan de school verbonden familieleden die ver boven de norm zitten. De hele kwestie leidt tot een bredere politieke en maatschappelijke discussie over de vrijheid van onderwijs.
Rol organisatie	Het bestuursdepartement is verantwoordelijk voor de bekostiging van scholen en heeft de mogelijkheid om bestuursdwang uit te oefenen en in dit kader maatregelen te treffen. De Inspectie van het Onderwijs (IvHO) oefent toezicht uit op scholen en kan zo nodig maatregelen uitvaardigen.
Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Ministerie van Justitie en Veiligheid, Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV), AIVD.

Uniek nummer	8
Hotspot	COVID-19
Datering	Maart 2020 – heden
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht ☒
	Tegenstellingen tussen burgers / emoties ☒
	Debat functioneren overheid ☒
	Positie minister/kabinet ☐

Nadere omschrijving	<p>In januari 2020 wordt in de stad Wuhan in China een uitbraak van een nieuw coronavirus geconstateerd. Coronavirussen zijn een groep van virussen waartoe ook veel verkoudheidsvirussen behoren. Soms komt er, meestal vanuit dieren, een nieuwe vorm van dit virus naar voren, zoals eerder SARS en MERS. Mensen met het nieuwe coronavirus hebben longklachten en zijn kortademig en hebben koorts. Op 30 januari 2020 heeft de (WHO) de COVID-19 uitbraak tot Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) verklaard. Op 1 maart zijn er 10 patiënten met het COVID-19 virus in Nederland. In verband met deze ontwikkelingen worden de voorzorgsmaatregelen aangepast. Op 12 maart worden nieuwe maatregelen voor heel Nederland afgekondigd, waarbij onder meer mensen worden opgeroepen zoveel mogelijk thuis te werken, evenementen met meer dan 100 bezoekers worden afgelast en publieke locaties, zoals musea, concertzalen, theaters en sportclubs en sportwedstrijden worden gesloten. Op 23 maart heeft het kabinet een aanscherping van de maatregelen aangekondigd om de verspreiding van het coronavirus maximaal te kunnen controleren. Bovendien wordt het mogelijk om boetes uit te delen en kunnen burgemeesters noodverordeningen inzetten. Op 21 april worden de bestaande maatregelen verlengd tot respectievelijk 20 mei en 1 september 2020. Als gevolg van de beperkende maatregelen van het kabinet in relatie tot COVID-19 konden mensen niet altijd voldoen aan de eisen die gesteld zijn voor het verlengen en behouden van reeds afgegeven certificaten, bewijzen, (deel)examens en rijbewijzen waarvan de geldigheidstermijn verstrijkt (of is verstreken). Daarvoor zijn tijdelijke coulancemaatregelen ingesteld. Omdat het wat meer tijd kost om deze processen goed op elkaar aan te sluiten, is deze aanwijzing met terugwerkende kracht verlengd tot 1 oktober 2020. Wereldwijd werken farmaceuten aan de ontwikkeling van een vaccin. De Europese Commissie zet zich in om namens alle lidstaten van de Europese Unie zogenoemde advance payment agreements te sluiten met aanbieders van een kansrijk kandidaat-vaccin tegen COVID-19. Verkennende gesprekken met zes verschillende vaccinproducenten zijn succesvol afgesloten; met twee producenten is het contract inmiddels getekend. Enkele van deze vaccins bevonden zich in het najaar 2020 in de laatste testfase. Op 16 oktober heeft het kabinet bekendgemaakt dat voor samenkomsten van religieuze of levensbeschouwelijke aard een uitzondering geldt op het samenkomstverbod, mits daarbij ten hoogste 30 personen aanwezig zijn en mits betrokkenen te allen tijde 1,5 meter afstand houden tot de dichtstbijzijnde persoon. Hierover heeft overleg plaatsgevonden met een afvaardiging van de Boeddhistische Unie, het Contactorgaan Moslims en Overheid, het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken en de Hindoeraad en de minister van Justitie & Veiligheid, die tevens verantwoordelijk is voor de erediensten. Het dringend advies luidt wel om ten aanzien van religieuze of levensbeschouwelijk samenkomsten de fysieke aanwezigheid bij alle samenkomsten zoveel mogelijk te beperken en de diensten zoveel mogelijk digitaal te laten plaatsvinden, dan wel uit te stellen. Begin 2021 is een avondklok ingesteld, is begonnen met het vaccineren en zijn de maatregelen tot medio maart verlengd.</p>
Rol organisatie	<p>Controleren van de crisis.</p> <p>Zorg voor het onderwijs- en wetenschapsveld.</p> <p>Zorg voor de cultuursector.</p>

Mogelijke andere betrokken rijksorganisaties	Gehele overheid en daaraan gelieerde ZBO's.